Europski parlament
2024-2029

Odbor za ribarstvo

2025/2054(INI)

24.09.2025

NACRT IZVJEŠĆA

o ulozi oceanske diplomacije u konkurentnosti ribarstva i akvakulture EU-a (2025/2054(INI))

Odbor za ribarstvo

Izvjestiteljica: Željana Zovko

PR_INI

SADRŽAJ

Stranica

PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA 3

OBRAZLOŽENJE 8

PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA

o ulozi oceanske diplomacije u konkurentnosti ribarstva i akvakulture EU-a

(2025/2054(INI))

Europski parlament,

– uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 43.,

– uzimajući u obzir Konvenciju UN-a o pravu mora od 10. prosinca 1982.,

– uzimajući u obzir zajedničku ribarstvenu politiku i njezinu vanjsku dimenziju,

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 5. lipnja 2025. naslovljenu „Europski pakt o oceanima” (COM(2025)0281) i zajedničku komunikaciju Komisije i Visoke predstavnice Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku od 24. lipnja 2022. naslovljenu „Utvrđivanje smjera za održiv plavi planet – Zajednička komunikacija o planu EU-a za međunarodno upravljanje oceanima” (JOIN(2022)0028), u kojoj su utvrđena četiri ključna prioriteta: jačanje globalnog okvira upravljanja oceanima, postizanje održivosti oceana do 2030., poboljšanje pomorske sigurnosti i zaštite te unapređenje znanosti i znanja o oceanima,

– uzimajući u obzir svoje prethodne rezolucije o upravljanju oceanima, ribarstvu i plavom gospodarstvu,

– uzimajući u obzir članak 55. Poslovnika,

– uzimajući u obzir izvješće Odbora za ribarstvo (A10-0000/2025),

A. budući da oceani i mora pokrivaju 71 % površine Zemlje i više od 65 % teritorija EU-a; budući da EU nadzire najveće zajedničko pomorsko područje na svijetu, koje obuhvaća 25 milijuna km² isključivih gospodarskih zona, obalu dužu od 70 000 km i da 40 % njegovih građana živi na području unutar 50 km od mora;

B. budući da je ribarska flota EU-a, koja utjelovljuje prisutnost EU-a na moru i sastoji se od otprilike 69 000 plovila, jedna od najodrživijih i strogo reguliranih ribarskih flota na svijetu, ali se suočava sa smanjenjem kvota, visokim troškovima poslovanja, opterećujućim propisima i nepoštenom konkurencijom iz trećih zemalja sa slabijim standardima;

C. budući da EU uvozi 70 % morskih prehrambenih proizvoda, što stvara stratešku ovisnost te ugrožava samodostatnost i izlaže taj sektor nepoštenim praksama;

D. budući da je EU član 18 regionalnih organizacija za upravljanje ribarstvom i ima vodeću ulogu u multilateralnim pregovorima o pravilima o upravljanju ribarstvom i praksama očuvanja mora te njihovoj provedbi;

E. budući da zakiseljavanje oceana, morski otpad, degradacija staništa i klimatske promjene ugrožavaju morsku biološku raznolikost, dok nezakoniti, neprijavljeni i neregulirani ribolov i flote u sjeni ugrožavaju biološku raznolikost i ribarstvo EU-a te prouzrokuju nepošteno tržišno natjecanje;

F. budući da je Brexitom uvedena nova razina složenosti kad je riječ o upravljanju ribarstvom EU-a u sjeveroistočnom Atlantiku, što utječe na dodjelu kvota, pristup ribolovnim područjima i dinamiku trgovine;

Jačanje oceanske diplomacije

1. ističe da je EU u jedinstvenom položaju da predvodi globalno upravljanje oceanima zbog veličine svojeg pomorskog područja, gospodarske važnosti te pravnog i regulatornog vodstva; podsjeća da EU ima najveći isključivi gospodarski pojas na svijetu i da je već angažiran u pogledu zaštite svojih morskih resursa za buduće generacije;

2. poziva na integraciju oceanske diplomacije u zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku EU-a kako bi se obranio pomorski poredak utemeljen na pravilima, osiguralo održivo iskorištavanje morskih resursa, promicali standardi EU-a i suzbili nezakoniti, neprijavljeni i neregulirani ribolov i flote u sjeni, piratstvo te neprijateljsko ili nasilno djelovanje usmjereno protiv ribarskih plovila EU-a i infrastrukture EU-a, posebno podmorske infrastrukture, putem posebnih mjera, kao što su pomorske misije;

3. pozdravlja Europski pakt o oceanima kao integriranu strategiju kojom se ujedinjuju pomorska sigurnost, zaštita trgovine, odgovornost za okoliš i diplomacija; naglašava da EU kombinacijom pomorskih raspoređivanja, nadzora infrastrukture, mjera osiguranja i mjera za stabilizaciju tržišta, poboljšane kibernetičke obrane i snažne pravne provedbe može održati sigurne i pouzdane trgovinske putove, čime se jača njegova vjerodostojnost i vodstvo u globalnom poretku utemeljenom na pravilima;

4. pozdravlja predstojeći novi pakt za Sredozemlje kao vodeću inicijativu za jačanje mira, stabilnosti i blagostanja u regiji; poziva Komisiju da u bliskoj suradnji s Unijom za Mediteran i drugim regionalnim tijelima prednost da provedbi tog pakta i da se osloni na iskustvo i najbolje prakse takvih prethodnih inicijativa kako bi se osigurala konkretna korist za obalne zajednice, ekosustave i gospodarsku otpornost u cijelom bazenu;

5. poziva Komisiju da u potpunosti iskoristi snažnu oceansku diplomaciju kao strateški alat za promicanje zajedničkih ciljeva putem regionalnih organizacija za upravljanje ribarstvom i sporazuma o partnerstvu u održivom ribarstvu, s posebnim naglaskom na osiguravanju istinski jednakih uvjeta i poštenog tržišnog natjecanja između ribara iz EU-a i ribara iz trećih zemalja, naglašavajući pritom potrebu da EU zadrži ribarsku flotu koja može iskoristiti nove ribolovne mogućnosti nastale proširenjem sporazumâ o partnerstvu u održivom ribarstvu;

6. podržava integraciju odredbi o sigurnosti pomorske i kritične infrastrukture u trgovinske sporazume i partnerstva EU-a, osiguravajući da pomorska sigurnost postane ključna sastavnica strategije EU-a Global Gateway i vanjskog gospodarskog i diplomatskog programa EU-a;

7. s odobrenjem prima na znanje zajedničku komunikaciju Komisije od 24. lipnja 2022. o planu EU-a za međunarodno upravljanje oceanima i nedavno donošenje Europskog pakta o oceanima od strane Komisije, uz potporu od 1 milijarde EUR za zaštitu morske biološke raznolikosti i jačanje razvoja održivog plavoga gospodarstva; pozdravlja integraciju Europskog pakta o oceanima u Kompas konkurentnosti za EU kao strateškog elementa za dugoročni rast EU-a;

8. potiče EU da podrži dionike u uspostavi europskog saveza za pomorsku industriju koji bi uključivao ribarstvo, akvakulturu, brodogradnju, strateška ulaganja i tehnologiju, istodobno priznajući međuovisnost svih pomorskih sektora u pogledu konkurentnosti, zapošljavanja, zelene i digitalne tranzicije i održivog iskorištavanja morskih resursa;

9. poziva Europsku službu za vanjsko djelovanje da znatno poveća ulaganja u osposobljavanje europskih diplomata u pogledu pitanja povezanih s oceanima, s posebnim naglaskom na jačanju stručnog znanja u području pomorskog i oceanskog upravljanja u okviru delegacija EU-a i službenih putovanja u treće zemlje, posebno u obalne zemlje; poziva na uključivanje Europske službe za vanjsko djelovanje u promicanje strateške važnosti Europskog pakta o oceanima;

Konkurentnost u području ribarstva i akvakulture

10. naglašava potrebu za smanjenjem administrativnog opterećenja i ubrzavanjem postupaka za projekte kojima se povećava sigurnost opskrbe hranom; poziva na pojednostavljeni pristup kopnenim i obalnim područjima kroz suradnju s Europskom investicijskom bankom i lokalnim vlastima kao ključnim korakom za održavanje održivog i konkurentnog sektora akvakulture;

11. potiče Komisiju da temeljito procijeni strukturne čimbenike i trendove koji utječu na dugoročnu održivost i profitabilnost ribarstva;

12. poziva na ciljane mjere kako bi se osigurala generacijska obnova i povećala privlačnost karijera u ribarstvu kroz ulaganja u moderne, sigurne i digitalizirane ribarske flote, programe osposobljavanja, inicijative za sprečavanje bolesti i poboljšane radne uvjete; poziva Komisiju i države članice da ojačaju luke i carinske provjere te u potpunosti iskoriste djelovanje nove carinske agencije EU-a kako bi se ribari zaštitili od trgovaca drogom i migrantima te kako bi se poboljšala sljedivost uvezenih morskih proizvoda;

13. poziva na potporu obnovi ribarskih flota u najudaljenijim regijama kako bi se zaštitila budućnost sektora ribarstva u najudaljenijim regijama i kako bi se doprinijelo održivom lokalnom razvoju; traži od Komisije da zajamči posebnu ulogu najudaljenijih regija u sporazumima EU-a o partnerstvu u održivom ribarstvu sa susjednim zemljama ili regijama, primjerice u obliku potpora u pogledu infrastrukture i flota ili sektorske potpore;

14. poziva Komisiju da promiče osviještenost potrošača i potiče na to da se zahtijeva transparentnost i sljedivost kako bi se zajamčile detaljne informacije o podrijetlu, kvaliteti i održivosti morskih prehrambenih proizvoda; naglašava potrebu za razvojem tržišnih standarda kojima se jamče jednaki uvjeti za morske prehrambene proizvode i morske proizvode koji se uvoze u EU kako bi se osiguralo da ispunjavaju usporedive ekološke kriterije i kriterije održivosti;

15. poziva na hitno uklanjanje regulatornih prepreka u okviru zajedničke ribarstvene politike koje ometaju napore u pogledu dekarbonizacije i obnove flote, s posebnim naglaskom na potrebama ribarskih flota u najudaljenijim regijama;

Vodeći položaj u području okoliša i znanosti

16. pozdravlja vodeću ulogu EU-a u globalnom upravljanju oceanima, a posebno njegovu ulogu u uspostavi koalicije visokih ambicija za morsku biološku raznolikost područja izvan nacionalne jurisdikcije koja okuplja 52 zemlje; poziva na brzu ratifikaciju i provedbu Sporazuma u okviru Konvencije UN-a o pravu mora o očuvanju i održivom korištenju morske biološke raznolikosti područja izvan nacionalne jurisdikcije kako bi se zajamčili učinkovita zaštita otvorenog mora i održivo upravljanje otvorenim morem;

17. poziva na to da se Komisija i države članice zalažu za međunarodni moratorij na dubokomorsko rudarenje, među ostalim putem Međunarodnog tijela za morsko dno, sve dok sveobuhvatna znanstvena istraživanja ne pokažu da se takvim aktivnostima može upravljati bez gubitka biološke raznolikosti ili degradacije ekosustava; potiče sve zemlje da primjenjuju načelo predostrožnosti i podrže taj moratorij kao pitanje globalne odgovornosti za okoliš;

18. poziva na brzo određivanje zaštićenih morskih područja na Antarktiku, uključujući Weddellovo more i Antarktički poluotok; poziva Komisiju da se aktivno zalaže za ta zaštićena morska područja kao dio uravnoteženog odgovora na sve veće ambicije drugih globalnih aktera u tim regijama;

19. podržava predanost Europskog pakta o oceanima uspostavi paneuropske inicijative za promatranje oceana kao temelja za poboljšanje razumijevanja morskih ekosustava i upravljanja njima; poziva na pojačanu suradnju unutar EU-a u području istraživanja i inovacija kako bi se ojačala znanstvena suradnja u području mora i ojačalo vodstvo EU-a u oceanografiji;

Trgovinska politika i globalno upravljanje oceanima

20. ističe odgovornost EU-a da zadrži vodstvo na međunarodnim forumima poticanjem multilateralizma, suradnjom sa Sjedinjenim Američkim Državama i postavljanjem globalnih standarda za morsku održivost i pošteno tržišno natjecanje;

21. pozdravlja odluku koju je donio Posebni odbor za ribarstvo o dugoročnim aranžmanima između EU-a i Ujedinjene Kraljevine kojom se odobrava potpuni uzajamni pristup ribolovnim vodama do 30. lipnja 2038.; traži od Komisije da zadrži čvrst stav u pogledu svih jednostranih odluka kojima bi se smanjio pristup ribara iz EU-a vodama Ujedinjene Kraljevine;

22. poziva EU da pojača suradnju s Norveškom putem okruglog stola na visokoj razini o ribarstvu i oceanima kako bi se riješila otvorena pitanja i osigurali pošteni i jednaki uvjeti za ribare iz EU-a i norveške ribare;

23. poziva Komisiju da pruži veću pravnu jasnoću u pogledu neodrživih ribolovnih praksi kojima bi se moglo izazvati aktiviranje provedbenih mjera EU-a, uključujući trgovinska ograničenja kao što su zabrane uvoza, kako bi se ojačala sposobnost EU-a za rješavanje

problema neodrživih praksi na globalnoj razini;

Proračunske i institucionalne mjere

24. snažno ustraje u potrebi za znatnim financiranjem oceanske diplomacije, posebno kako bi se održao strateški sektor ribarstva; sa zabrinutošću napominje da se u prijedlozima za sljedeći višegodišnji financijski okvir navodi dodjela samo 2 milijarde EUR za ribarstvo i akvakulturu za razdoblje 2028. – 2034., što predstavlja tek trećinu prethodne razine financiranja;

25. poziva Komisiju da ribarima i dionicima u plavom gospodarstvu osigura učinkovit i jednostavniji pristup instrumentima financiranja kao što su Europski fond za konkurentnost, kojim se podupiru ulaganja u održivo plavo gospodarstvo, i Instrument EU-a za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju Globalna Europa, na kojem se temelje oceanska diplomacija i napori u borbi protiv nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova, te dodatnim izvorima financiranja kao što su Fond za pravednu tranziciju, plan REPowerEU, program Obzor Europa i Europska investicijska banka;

°

° °

26. nalaže svojoj predsjednici da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću i Komisiji.

OBRAZLOŽENJE

Europsko pomorsko gospodarstvo temelj je njezina blagostanja. Plavo gospodarstvo doprinosi bruto dodanoj vrijednosti u iznosu od 250 milijardi EUR godišnje, podupire 5 milijuna radnih mjesta i temelj je funkcioniranju svjetske trgovine, pri čemu se 90 % vrijednosti međunarodne trgovine i 80 % vanjske trgovine EU-a prevozi morskim putem, a 99 % međukontinentalnog internetskog prometa odvija se podmorskim kablovima.

Mali ribolov okosnica je mnogih obalnih zajednica jer osigurava gospodarsku egzistenciju, čuva tradicije i jamči sigurnost opskrbe hranom, no suočava se s generacijskom obnovom koja sve više slabi i neprivlačnim radnim uvjetima. Konkretno, sredozemna ribarska flota uglavnom se sastoji od malih plovila, koja čine oko 80 % ukupne flote EU-a u regiji, te se već suočava s višestrukim izazovima koji utječu na privlačnost i socioekonomsku održivost tog sektora.

Zajednička ribarstvena politika (ZRP) isključiva je nadležnost EU-a i temelj politike EU-a u području sigurnosti opskrbe hranom i okoliša, koja se temelji na okolišnoj, socijalnoj i gospodarskoj održivosti, regionalnoj suradnji i znanstveno utemeljenom donošenju odluka.

EU ima najveći isključivi gospodarski pojas na svijetu i već je angažiran u pogledu zaštite svojih morskih resursa za buduće generacije. Stoga je u jedinstvenom položaju da predvodi globalno upravljanje oceanima zbog veličine svojeg pomorskog područja, gospodarske važnosti te pravnog i regulatornog vodstva.

Oceanska diplomacija više nije neobavezni instrument vanjske politike, već strateška potreba za sigurnost, trgovinu, okolišnu održivost i gospodarsku otpornost Europe. Usklađena povelja EU-a o oceanskoj diplomaciji trebala bi se upotrebljavati kako bi se utjecalo na trgovinske partnere, utvrdili obvezujući zahtjevi u pogledu održivosti, osigurao pravedan pristup stokovima i povećala učinkovitost zaštićenih morskih područja.

Ribarstvo i akvakultura strateška su sredstva za sigurnost opskrbe hranom i ruralni razvoj. Važno je prepoznati širi identitet i ulogu ribara kao čuvara morskog okoliša, doprinositelja ekološkom turizmu i pokretača lokalnog razvoja u obalnim zajednicama. Mjere zaštite okoliša ne smiju ugroziti socioekonomsku održivost.

Prekomjerna ovisnost o uvozu morskih prehrambenih proizvoda mora se ublažiti politikama samodostatnosti te angažiranjem trećih zemalja u ispunjavanju jednakovrijednih ekoloških i socijalnih standarda te sprečavanju nepoštenog tržišnog natjecanja. Potrebno je ojačati suradnju između ribara i drugih dionika u pomorstvu u područjima kao što su prostorno planiranje morskog područja, uvođenje energije iz obnovljivih izvora, organizacija lanca opskrbe morskim prehrambenim proizvodima, kružno gospodarstvo i diversifikacija u okviru održivog plavog gospodarstva.

Povjerenje između dionika u području ribarstva i institucija EU-a mora se ponovno izgraditi boljom transparentnošću, evaluacijom i sudjelovanjem u procesima razvoja politika. Od ključne su važnosti međunarodna znanstvena suradnja i veća ulaganja u istraživanje mora kako bi se odgovorilo na globalne izazove i poduprlo donošenje politika utemeljenih na dokazima.

Snažna suradnja sa Sjedinjenim Američkim Državama ključna je na primjer u okviru Nacionalne uprave za oceane i atmosferu (NOAA) jer se kroz nju prepoznaje uloga transatlantskih partnerstava u unapređenju upravljanja oceanima i znanosti. Povlačenje SAD-a iz nekoliko multilateralnih organizacija je žaljenja vrijedno jer se na taj način oslabilo kolektivno djelovanje.

Zajednička ribarstvena politika (ZRP) mora se poduprijeti odgovarajućim i stabilnim financiranjem kako bi se postigli njezini ciljevi.